ЮРИДИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА СКЛАДОВА МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТА-ПРАВНИКА

Юлія Бугайко

Вінницький коледж будівництва і архітектури

Київського національного університету будівництва і архітектури

(м. Вінниця, Україна)

Формування відносин стратегічного партнерства України з ЄС, США, членство в СОТ, ООН та інших міжнародних організаціях чинить значний вплив на внутрішньополітичний клімат, особливо на соціально-економічну сферу відносин. Така багатостороння політика України неабияк сколихнула ринок юридичних послуг та академічне середовище правників: зросла кількість міжнародних юридичних фірм, у юридичних фірмах національного спрямування стрімко почав викристалізовуватися міжнародний напрям роботи, розгорнулась співпраця українського підприємництва з іноземними контрагентами, стали активнішими академічна мобільність українських науковців та їх публікування в іноземних виданнях тощо. Таким чином зовнішньополітичні виклики зумовили потребу правників у інтенсивному вивченні іноземних мов. Для тих, хто ще на злітній смузі свого професійного шляху, опанування іноземної мови є не менш актуальним, адже щороку вимоги до кандидатів на юридичні посади зростають у геометричній прогресії. Якщо раніше було достатньо знати базову юридичну термінологію іноземною мовою, то нині маємо шалений попит на знання тонкощів юридичного перекладу (далі – ЮП). Тому вважаємо, що набуття фахової мовної компетенції (далі – МК) студентами-правниками без розвитку перекладацької компетенції є немислимим для ефективної роботи на професійній ниві.

Взагалі, МК є одним з першорядних елементів фахової компетентності правника, а слово в його арсеналі – це потужний робочий інструмент. Правник повсякчас читає, пише та розмовляє, щоправда, специфічною мовою. Такий собі вузькопрофільний лінгвіст.

Термін «мовна компетенція» як сукупність мовних знань, умінь та навичок, володіння якими дозволяє здійснювати мовленнєву діяльність відповідно до

мовних норм, виникнув у лінгвістиці, а згодом проникнув і в теорію навчання іноземній мові, де еволюціонував від здатності, необхідної для виконання мовної діяльності, в межах рідної мови (Н. Хомський, Д. Слобін) до вивчення іноземних мов у різних сферах діяльності (І.А. Зимня, А. Л. Бердичевський, В. В. Сафонова) [1; 4; 6; 9; 10].

МК у контексті певної професійної діяльності, у нашому випадку – правничої, набуває додаткових ознак-елементів. Так, аналіз наукової літератури, активне спостереження за професійною діяльністю колег правників та самоаналіз власної юридичної практики дозволяють виокремити набір необхідних, на наш погляд, елементів (субкомпетенцій) МК правника: 1) критичне читання; 2) правове письмо; 3) публічне мовлення (риторика та ораторське мистецтво); 4) комунікація; 5) тлумачення (інтерпретація); 6) переклад юридичного тексту; 7) дискурсивний аналіз тексту.

З огляду на тему статті детальніше розглянемо переклад юридичного тексту (або ж ЮП) в межах навчального процесу студентів-правників.

Термін «переклад» вживають у значеннях «навчальний переклад» та «професійний переклад» і їх слід розмежовувати. Навчальний переклад пов'язаний з розшифруванням іншомовного тексту з метою його розуміння в процесі вивчення іноземної мови, а професійний переклад – це особлива мовна діяльність – перекладацька діяльність, спрямована на відтворення оригіналу іншою мовою. Ця діяльність вимагає спеціальної підготовки, навиків та вмінь. Вона передбачає досконале володіння іноземною та рідною мовами, знання не лише власної, а й іншомовної культури [2].

Саме «навчальний переклад» сьогодні знаходить свій вияв у межах навчальних програм з іноземних мов за професійним спрямуванням. Його цілком вистачить для виконання елементарних завдань, але для адекватного відтворення оригіналу в одному з найскладніших видів перекладу – юридичному – аж ніяк не досить.

Більшість підручників українських вишів, складених на основі навчальних програм з іноземних мов для юристів, дають лише готові кліше, переклади, глосарії, адаптовані тексти, завдання на запам'ятовування або технічне

виконання вправ, які навряд стануть рятівним колом під час стихійної юридичної роботи з аутентичними документами. Словом, така навчальна література, в кращому випадку, забезпечує студента необхідним інформаційним мінімумом, але не дає йому методичного мінімуму для аналізу іншомовного юридичного тексту.

Натомість ЮП як спосіб вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням чи як окрема навчальна дисципліна найбільш повно відповідає фаховоорієнтованому та компетентнісному підходам навчання, що має на меті розвиток перекладацької компетенції на базі вивчення правових систем, наддержавного та глобального права, мовних особливостей юридичних текстів на вихідній та цільовій мовах, техніки й специфіки юридичного тексту [5].

Серед робочого інструментарію ЮП назвемо: а) денотативний і трансформаційний методи перекладу; б) оцінка адекватності та еквівалентності перекладу; в) аналіз термінологічних (зокрема особливостей перекладу безеквівалентної юридичної лексики) та граматичних проблем перекладу; г) використання аутентичного юридичного тексту для письмового та усного перекладу з можливим обговоренням різних варіантів в аудиторії; д) аналіз помилок перекладу, їх попередження та виправлення; е) аналіз паралельних текстів – фрагментів з опублікованих оригіналів і перекладів тощо [5].

Вищенаведене пояснює необхідність використання засобів не лише навчального, а й професійного перекладу в юридичній галузі для розвитку перекладацької компетенції у студентів-правників, аби вони навчились бачити проблеми перекладу та вирішувати їх на практиці найбільш продуктивним способом, тобто опанували стратегію та техніку юридичного перекладу.

Література

1. Бердичевский А. Л. Оптимизация системы обучения иностранному языку в педагогическом вузе. Москва: Высшая школа, 1989. 103 с.
2. Валеева Н. Г. Перевод – языковое посредничество, способ межкультурной и межъязыковой коммуникации. РУДН. 2006. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://www.trpub.ru/articles/posrednichestvo/.
3. Гавриш М. М., Копил Г. О., Перепадя О. В. Німецька мова для студентів-юристів. Київ: КНЕУ, 2009. 304 с.
4. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе. Москва: Просвещение, 1991. 221 с.

5. Левитан К. М. Юридический перевод. Основы теории и практики. Екатеринбург: Издательский дом «Уральская юридическая академия», 2014. 421 с.
6. Сафонова В. В. Изучение языков международного общения в контексте диалога культур и цивилизаций. Воронеж: Истоки, 1996. 237 с.
7. Сімонок В.П. Посібник з англійської мови для студентів-юристів. Харків: Право, 2005. 264 с.
8. Сімонок В.П. Французька мова: Підручник для студентів-юристів. Харків: Право, 2004. 224 с.
9. Слобин Д., Грин Дж. Психолингвистика. Москва: Прогресс, 1976. 350 с.
10. Chomsky, N. Aspects of the Theory of Syntax. Cambridge, Massachussets: The M.I.T Press, 1965. 261 p.

DEVELOPING INTERCULTURAL COMPETENCE IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM: A CASE STUDY OF LITERARY TRANSLATIONS

Yakiv Bystrov

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

(Ivano-Frankivsk, Ukraine)

A literary work is an integral part of culture. As Valdes notes, “one of the major functions of literature is to serve as a medium to transmit the culture of the people who speak the language in which it is written” [4, p. 137]. Literature is culture in action, and it is a means of presenting cultural slices of life.

In the EFL classroom, teaching priorities have recently moved towards addressing intercultural problems. The importance of exposing students to other cultures through literature has been asserted, and instructional materials and practices are under development to this end. When successful, these practices will result in a student who is engaged in interpreting fiction and who becomes acquainted with the artistic worldview of the author. In the language classroom, educators deal with culture on a national as well as an intercultural level.

A literary translation is a device of art used to release the text from its dependence on prior cultural knowledge. However, it is not an easy task to transplant a text steeped in one culture into another. Furthermore, different translated versions of the same text are open to different interpretations. As Umberto Eco puts it, “[a] work of art, therefore, is a complete and *closed* form in its uniqueness as a balanced organic whole, while at the same time constituting an *open* product on account of its